

KLART DU KAN HJELPE -

BARN I BARNEHAGE OG SMÅSKOLE TIL Å FÅ EN BEDRE TALLFORSTÅELSE

M1 Sifferplass og tierovergang

Temalinjalen har to sider:

~ **“FROSKESIDEN” - FØR TALLENE:**

- Lær å forstå hva plass, rekkefølge, plass i rekka og størrelse i forhold til noe(n) betyr.

~ **“SIFTERPLASSIDEN”:**

- Lær å forstå hva symbol, siffer, antall, tallsystemet, ener-, tier-, hundre-, og tusenplass, veksle og tierovergang betyr.

SLIK BRUKER DU LINJALENS “FROSKESIDE”:

~ Klipp ut de vedlagte figurene.

~ Sett en figur i hver av de fire rutene.

~ Spør:

- Hvem har plass først, sist, nestst, som nr. 2 (osv.) i rekka?
- Hvor har f.eks. frosken plass i rekka?
- Hvilken rekkefølge har figurene?
- Hvem har stor/liten størrelse i forhold til en valgt figur?
- Hvem har plass foran, bak, ved siden av, til høyre/til venstre for en valgt figur?

~ Bytt om på figurene, og snu linjalen fra vannrett til loddrett stilling, mens du snakker med elevene.

SLIK BRUKER DU LINJALENS “SIFTERPLASSIDE”:

~ **Bruk Matteboksen (Cuisenairestavene).**

- De hvite stavene symboliserer enere, de oransje, tiere.
- For hundre- og tusen må lærer/forelder bli enig med eleven(e) om hvilke staver som kan symbolisere disse.

~ Vis at en oransje stav rommer ti enerstaver.

~ Forklar at siffer betyr “tom plass til å skrive tallsymboler inn i”.

~ Klipp ut tallsymbolene og vis at det bare er plass til ett tallsymbol i en sifferplass.

~ Be elevene fylle enerplassen med enerstaver.

Spør :

- Hvor mange enere er det plass til på enerplassen? Antallet er ni.
- Hvor skal den tiende eneren ha plass? Ikke på enerplassen - der er det fullt - og ikke på tierplassen, fordi en enerstav ikke kan ha plass der. Da må vi veksle.

~ Lærer/forelder tar den siste eneren, pluss de ni andre enerene, og eleven veksler til seg en oransje tierstav.

~ Denne har plass på tierplassen. Det er null enere igjen på enerplassen og én tier på tierplassen.

~ **Samme framgangsmåte for hundre- og tusenovergangene.**

~ **Tierovergang;**

- å gå over fra ensifrede til tosfrede tall ved å veksle ni enere + den siste eneren, til én tier.

Når vi subtraherer (trekker fra) sier vi vanligvis at vi må låne en tier, men vi låner ikke, vi veksler en tier til ti enere.

Ta en tier fra tierplassen ved å sette strek over tallet på tierplassen. Veksle denne til ti enere, og sett disse på enerplassen over tallsymbolene i regnestykket.

HVILKE BEGREPER HAR DU ARBEIDET MED I BRUKEN AV M1?

De grunnleggende begrepene:

Plass:

- hvilken plass har...
- hvilken plass i rekken
- hvilken rekkefølge
- hvem står foran/bak/til høyre/til venstre for
- ener-, tier-, hundre- og tusenplassene

Størrelse:

- hvem har stor/liten størrelse i forhold til noe(n)

Symbol:

- tallsymboler, står istedenfor antall

Antall:

- hvor mange det er i en gruppe,
- finner du ved å telle
- tell 1 og 1 inn i en gruppe

Fagbegrepene:

Siffer:

- tom plass til å skrive tallsymboler inn i

Å telle:

- 1 og 1 om gangen
- 10 og 10 om gangen
- 100 og 100 om gangen
- 1000 og 1000 om gangen

Tierovergang:

- fra ensifrede- til tosfrede tall

Hundreovergang:

- fra tosfrede- til tresifrede tall

Å veksle:

- veksle ni enere + den tiende i én tierstav
- de ti enerne er blitt til én (1) tier

Å låne:

- låne én tier fra tierplassen, veksle denne tilbake til ti enere som plasseres over tallsymbolet på enerplassen i et oppstilt regnestykke

Titalssystemet:

- desimalsystem, system med ti som grunntall